

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
& ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π/ΘΜΙΑΣ
& Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΡΗΤΗΣ
(ΠΕ.Κ.Ε.Σ. ΚΡΗΤΗΣ)

Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου
Φιλολόγων (ΠΕ02)
Βασιλεία Καλοκύρη

Ταχ. Δ/ση: Ρολέν 4
Ταχ. Κώδικας: 713 05 ΗΡΑΚΛΕΙΟ
Τηλ.: 2810 24 64 00
2810 24 68 60
κιν.: 697 99 30 724
E-mail: pekeskritis@sch.gr
E-mail προσωπ.: kalokyri@sch.gr
Ιστότοπος: ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
<http://users.sch.gr/sfscholiki/fi>

Ηράκλειο, 15-10-19
Αρ. Πρωτ.: Φ.2 / 1845

ΠΡΟΣ:

Διευθύνσεις και Εκπαιδευτικούς
Φιλολόγους (ΠΕ02) Σχολείων Δ.Ε.
Επιστημονικής Ευθύνης της Σ.Ε.Ε. Β.
Καλοκύρη

(διαμέσου των Δ/σεων των Σχολείων
τους)

ΚΟΙΝ:

1. ΠΔΕ Κρήτης
2. Δ/ση Δ/θμιας Εκπ/σης Ηρακλείου

Θέμα:

Ανατροφοδότηση μετά τα σεμινάρια. Βοηθητικές επισημάνσεις και υποστηρικτικό υλικό για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας των Α', Β', Γ' τάξεων Γυμνασίου, σχ. έτους 2018-19, βάσει των Συμπληρωματικών Οδηγιών.

- Σχετ.: Υ.ΠΑΙ.Θ., Αρ. Πρωτ. 157313/Δ2/08-10-2019

Αγαπητοί και Αγαπητές Συνάδελφοι,

Στη συνέχεια των σεμιναρίων μας, όπως μου ζητήσατε, στέλνω και πάλι, για διευκόλυνση, συνοπτική ενημέρωση για τον προγραμματισμό της ύλης και τη διδασκαλία στην Ιστορία Α'-Β'-Γ' Γυμνασίου,

Ειδικότερα, υπενθυμίζονται τα ακόλουθα:

- Τις αλλαγές στην ύλη κάθε τάξης, χρειάζεται να τις δείτε στις «[Συμπληρωματικές Οδηγίες για Α Β Γ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ \(ενότητες-κεφάλαια σχολ. βιβλίου\)](#) Προσοχή, π.χ. η ύλη στην Α' Γυμνασίου ολοκληρώνεται στο Κεφάλαιο Θ', Ελληνιστικοί και ρωμαϊκοί χρόνοι, στην ενότητα: Η υποταγή του ελληνικού κόσμου (ωστόσο, δείτε αναλυτικά τις οδηγίες, ανά κεφάλαιο και ενότητα).
- Σε κάθε τάξη, προτείνονται για εμπλουτισμό (σύμφωνα με το νέο ΠΣ: ΦΕΚ 959 τ. Β'/21-03-2019), σε κάθε διδακτική ενότητα, «Υποστηρικτικό υλικό/προτεινόμενες δραστηριότητες», που οι διδάσκοντες μπορούν να

επιλέξουν, να προσαρμόσουν στην τάξη τους ή να δώσουν δικές τους. (βλ προαναφερόμενο σύνδεσμο για τις Συμπληρωματικές Οδηγίες).

- ❑ **Επίσης**, στις «Συμπληρωματικές Οδηγίες» του Υ.ΠΑΙ.Θ., στο τέλος των Οδηγιών κάθε τάξης, δίδονται πληροφορίες για **ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ** ως **εμπλουτισμό της ύλης!** Συγκεκριμένα, δίδονται:
 - Ενδεικτικές προτάσεις για την ανάπτυξη Σχεδίων Εργασίας
 - Συνοπτικά ένα παράδειγμα Σχεδίου Εργασίας, το οποίο αναλυτικά δίδεται σε χωριστό αρχείο pdf, ως «Παράρτημα-Θεματικός φάκελος»).
 - Εναλλακτικά, επισημαίνεται ότι οι διδάσκοντες μπορούν να προτείνουν δικά τους Σχέδια Εργασίας σε θέματα τα οποία περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Σπουδών.

Ειδικότερα, σε κάθε τάξη, προτείνεται η υλοποίηση ενός Σχεδίου Εργασίας. Δηλ. προσφέρονται έτοιμα, με φύλλα εργασίας και πηγές (ως υποστηρικτικό υλικό), τρία Σχέδια Εργασίας, που παρέχονται σε **τρεις θεματικούς φακέλους – ως τρία ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ** (ένα για κάθε τάξη):

- ❑ [Ιστορία. Α΄ τάξη. I. Παράρτημα-Θεματικός Φάκελος: Στο ψηλότερο σημείο: Η Ακρόπολη της Αθήνας](#)
- ❑ [Ιστορία. Β΄ τάξη. II. Παράρτημα-Θεματικός Φάκελος: Πλούτος και φτώχεια στη βυζαντινή κοινωνία: Όψεις της καθημερινής ζωής της αριστοκρατίας και των λαϊκών στρωμάτων. Αστική και αγροτική ζωή. Φιλανθρωπία](#)
- ❑ [Ιστορία Γ΄ τάξη. III. Παράρτημα-Θεματικός φάκελος: Από τη βενετική στην οθωμανική κυριαρχία: το Ηράκλειο Κρήτης.](#)

Επισημαίνεται ότι οι διδάσκοντες/-ουσες χρειάζεται να διαβάσουν προσεκτικά τις ΟΔΗΓΙΕΣ και τα αντίστοιχα ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ-ΘΕΜΑΤΙΚΟΥΣ ΦΑΚΕΛΟΥΣ ανά τάξη! Οι παρούσες διευκρινίσεις έχουν τον χαρακτήρα μιας πρώτης συνοπτικής εικόνας.

Για διευκόλυνσή σας, μπορείτε να βρείτε αναρτημένα όλα τα σχετικά αρχεία του Υ.ΠΑΙ.Θ. στον ιστότοπο που επιμελούμαι [ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ](#), στη [Νομοθεσία-Γυμνάσιο](#)

Χαρακτηριστικά στοιχεία της διδασκαλίας σύμφωνα με τις Συμπληρωματικές Οδηγίες και το νέο Πρόγραμμα Σπουδών

- ❑ **Αποφεύγεται η αφήγηση** (μονόλογος/εισήγηση, δασκαλοκεντρική διδασκαλία) και δίνεται έμφαση **στην ανακαλυπτική μάθηση και την ενεργό συμμετοχή** των μαθητών, με δραστηριότητες που υλοποιούνται
 - με **επεξεργασία υποστηρικτικού υλικού (πηγές)**
 - και με **ενεργητικές/συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές (εργασίες σε ομάδες, παιχνίδι ρόλων, επιχειρηματολογία ομάδων)**

- **καθώς και με παραγωγή υλικού από μαθητές** (σύνθεση πινάκων με υλικό, νοητικούς χάρτες κ.ά.).
- ❑ Οι **πηγές** ποικίλων ειδών γίνονται μέρος του μαθήματος, **εμπλουτίζοντας το ιστορικό θέμα αλλά και τις δραστηριότητες**, και καλλιεργώντας έτσι την αναλυτική και συνθετική σκέψη.
- ❑ «**Ιστορικά θέματα**» δίδονται ως «**ερευνητικά ερωτήματα**», ως «**προβλήματα προς λύση**», **μέσα από δραστηριότητες ή σχέδια εργασίας**, προωθώντας στην πράξη την **ανακαλυπτική μάθηση**.
- ❑ Αξιοποιείται υποστηρικτικό **ψηφιακό υλικό** (αλλά εναλλακτικά μπορεί να αξιοποιηθεί με άλλους τρόπους, ανάλογα με τις δυνατότητες του σχολείου, π.χ. άντληση υλικού και φωτοτυπίες κ.ά.)

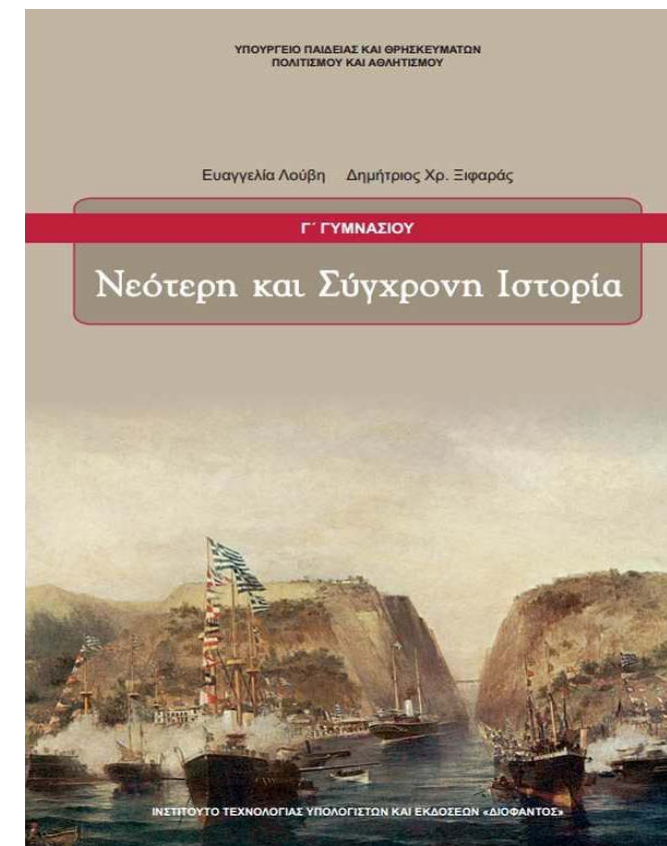
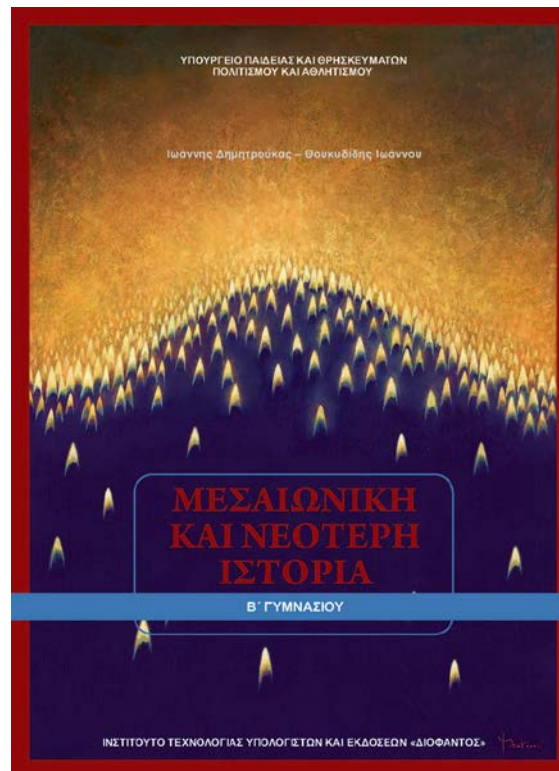
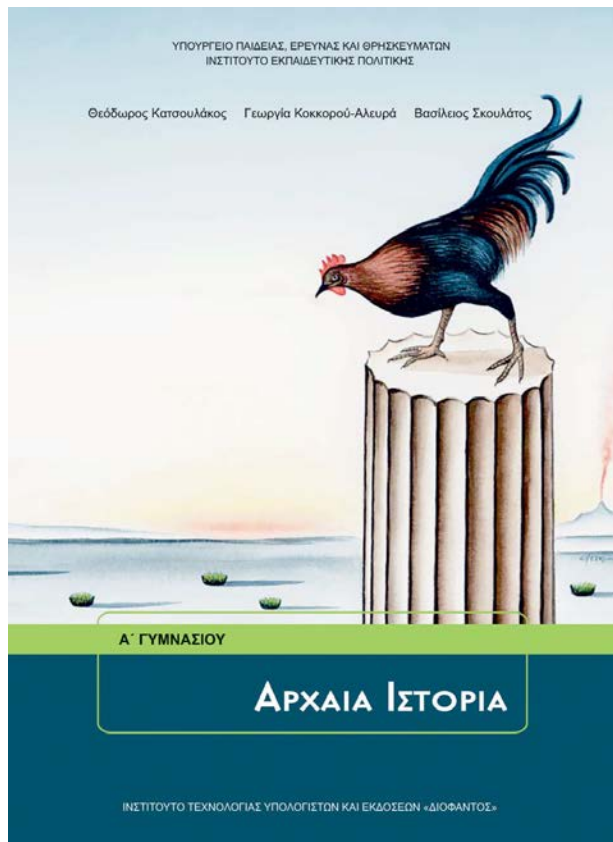
Ακολουθεί στην επόμενη σελίδα συνοπτική ψηφιακή παρουσίαση που χρησιμοποιήθηκε στα σεμινάρια, με πληροφορίες

- ✓ για την ύλη,
 - ✓ τις δραστηριότητες,
 - ✓ τα σχέδια εργασίας
- ✓ **καθώς και καλές πρακτικές διδασκαλίας – επισημάνσεις διδακτικής** (για ενίσχυση μαθησιακών αποτελεσμάτων και ανάπτυξη καλής σχέσης των μαθητών με το μάθημα της Ιστορίας...)

Με τιμή,
Η Συντονίστρια Εκπαιδευτικού έργου
κλάδου ΠΕ02 Φιλολόγων

Βασιλεία Καλοκύρη

ΙΣΤΟΡΙΑ Α΄ Β΄ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: διδασκαλία με το νέο ΠΣ-
συμπληρωματικές οδηγίες

Λιάνα Καλοκύρη

Συντονίστρια Εκπαιδευτικού έργου Φιλολόγων

Οργάνωση του μαθήματος ανά τάξη, 2019-20

ΥΠΑΙΘ. Συμπληρωματικές Οδηγίες 2019-20 για Ιστορία Α, Β, Γ τάξεων Γυμνασίου

- <http://users.ira.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/157313-2019-syml-odigies-Istoria-Gymn.pdf>

Παράρτημα Ι. Ιστορία Α΄ Γυμνασίου. Θεματικός φάκελος

- http://users.ira.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/2_pararthma_Istoria_A_Gymn.pdf

Παράρτημα ΙΙ. Ιστορία Β΄ Γυμνασίου. Θεματικός φάκελος

http://users.ira.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/3_pararthma_Istoria_B_Gymn.pdf

Παράρτημα ΙΙΙ. Ιστορία Γ΄ Γυμνασίου. Θεματικός φάκελος

http://users.ira.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/4_pararthma_Istoria_C_Gymn.pdf

Ύλη Α΄ Γυμνασίου

(βλ. ακριβέστερα: Συμπληρωματικές Οδηγίες!)

- **ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ**

- Ι. Η προϊστορία Έως: κεφ. Θ΄ ελληνιστικοί χρόνοι και ρωμαϊκοί χρόνοι, ενότητα 4. Η υποταγή του ελληνικού κόσμου

- [όχι: Β.1.εγγύς Ανατολή, Ζ.5. Οι τύχες της Κύπρου, Θ.5,6. Ι.1-5:Από τη Ρώμη στο Βυζάντιο]

- **Προτείνεται η υλοποίηση Σχεδίου Εργασίας διάρκειας 3 ωρών με θέμα: «Στο ψηλότερο σημείο: Η Ακρόπολη της Αθήνας», βλ. Παράρτημα Ι**

Φωτόδεντρο
Μαθησιακά Αντικείμενα

Ο ελληνιστικός κόσμος και η Ρώμη (200 π.Χ.)

Το αντικείμενο περιέχεται στην συλλογή Αρχαιότητα (1100 π.Χ.- 4ος μ.Χ. αι.). Δείτε περισσότερες πληροφορίες στη σελίδα του

ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ, ΑΙΓΑΙΟΝ ΠΕΛΑΓΟΣ, ΕΥΡΕΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ, ΚΑΙΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΑ, ΙΝΔΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ, ΑΙΓΑΙΟΝ ΠΕΛΑΓΟΣ (ΠΕΡΑΙΟΣ ΚΑΙΤΙΟΣ), ΕΡΜΑΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣ (ΕΡΜΑΙΟΣ ΚΑΙΤΙΟΣ)

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΡΩΜΗ ΤΟ 200 Π.Χ.

Ρώμη και κτήσεις της
Ελληνικά κράτη
Χώρες υπό την επιρροή της Ρώμης
Ελληνίζοντα κράτη

πηνή χάρση: ΙΕΕ. τ.Ε΄. σ.10-11

Πληκτρολογήστε εδώ για αναζήτηση

<http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/9573>

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. Μεθοδολογική εισαγωγή στην αρχή του σχολικού έτους
(2 διδακτικές ώρες)

Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	Ιστορικές έννοιες Πρωτογενείς Δευτερογενείς		Ενδεικτικές δραστηριότητες - προτάσεις αξιολόγησης
<p>Εισαγωγή στην έννοια του χρόνου και στις ιστορικές πηγές</p> <p>Η έννοια του χρόνου, οι επιστήμες του παρελθόντος και οι ιστορικές πηγές.</p>	<p>Να εξοικειωθούν με την έννοια του χρόνου, τις διαφορετικές διαστάσεις του και να μπορούν να κατανοούν τις συμβάσεις τους.</p> <p>Να αναγνωρίσουν ότι σε διαφορετικές εποχές οι άνθρωποι υπολόγιζαν τον χρόνο με διαφορετικούς τρόπους και κριτήρια.</p>	<p>Παρόν, παρελθόν, μέλλον, γεωλογικός χρόνος, ιστορικός χρόνος, χιλιετία, αιώνας, ιστορία, αρχαιολογία, γραπτές μαρτυρίες, αρχαιολογικά κατάλοιπα, μέθοδοι χρονολόγησης, αρχαιομετρία</p>	<p>Χρόνος, συνέχεια και αλλαγή, ιστορική πηγή, ιστορική σημαντικότητα, πολυπρισματικότητα</p>	<p>Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη με τις βασικές έννοιες, ποιότητες και συμβάσεις του χρόνου (παρόν, παρελθόν, μέλλον, γεωλογικός χρόνος, ιστορικός χρόνος, χιλιετία, αιώνας, π.Χ., μ.Χ.).</p>

Ύλη Β' Γυμνασίου

βλ. 2019-20 Συμπληρωματικές Οδηγίες

- **ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ**
- Κεφ. 1^ο.I.1= Από τη Ρώμη στη Νέα Ρώμη
- έως Κεφ. 6^ο: η Μεσαιωνική Ευρώπη. II.1= **Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΑ.**
1. Πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές μεταβολές (11ος - 15ος αιώνας)
[συνολικά προτείνονται: 40 ώρες]
- (όχι: Κεφ.1^ο I. 2,3. Κεφ. 5^ο : Βυζ. Γραμματεία, Επιστήμη και τεχνολογία, Κεφ.6^ο II.2,3,4. Κεφ.7^ο=Η Ευρώπη στους νεότερους χρόνους (15^{ος} - 18^{ος} αι.)

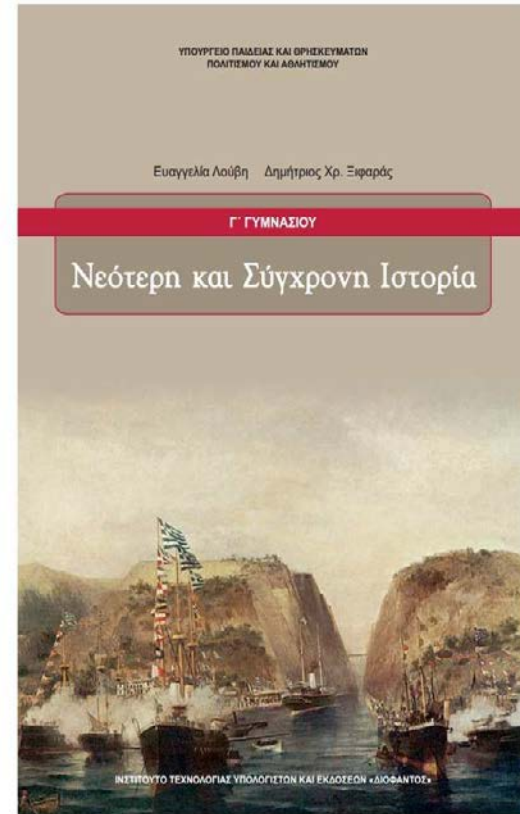
Ύλη Γ΄ Γυμνασίου

(βλ. ακριβέστερα: Συμπληρωματικές Οδηγίες 2019-20)

- **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ενότητα 1:
Η εποχή του
Διαφωτισμού.**

Αναδιάταξη ενοτήτων (π.χ. κεφ. 2 Ελλάδα-φιλική εταιρεία /Ευρώπη) ή και παράλειψη τμημάτων έως κεφ. 5^ο:

Επιστήμες, πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία κατά τον 19^ο αιώνα (έως ενότητα 26).

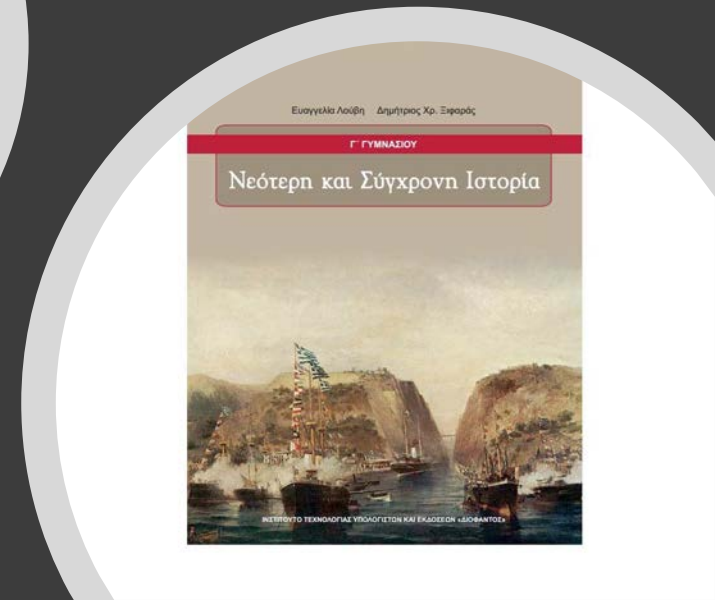
Διάρθρωση οδηγιών για τη διδασκαλία της Ιστορίας του Γυμνασίου για το σχολικό έτος 2019-20

Οι οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας των Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεων του Γυμνασίου για το σχολικό έτος 2019-20 διαρθρώνονται ανά **Ενότητα** και **Κεφάλαιο**

σύμφωνα με τα σχολικά εγχειρίδια:

- Αρχαία Ιστορία- Α΄ τάξη,
- Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία- Β΄ τάξη και
- Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία - Γ΄ τάξη,

στηριζόμενες στο «Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Ιστορίας των Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεων του Γυμνασίου» (ΦΕΚ 959 Τ.Β./21-03-2019).

Διδασκαλία ενότητων
με 2 εναλλακτικούς
τρόπους:

Εκτενής διδασκαλία
(έμφαση στα σημεία)
ή

συνοπτική διδασκαλία
των ενότητων των
σχολικών εγχειριδίων
κάθε τάξης

α) **Εκτενής διδασκαλία** πρόκειται για ενότητες στις οποίες ο/η εκπαιδευτικός προτείνεται να διδάξει αναλυτικά εκείνα τα σημεία που κρίνονται απαραίτητα για την ιστορική κατανόηση της συγκεκριμένης ενότητας, αλλά και αποτελούν προϋπόθεση για την κατανόηση των επομένων.

β) **Συνοπτική διδασκαλία** πρόκειται για ενότητες τις οποίες ο/η εκπαιδευτικός προτείνεται να διδάξει συνοπτικά, προκειμένου να διασφαλιστεί η ιστορική συνέχεια και κατανόηση, είτε ακόμη για να καταστεί εύληπτη η συνοπτική παρουσίασή τους π.χ. γραπτές πηγές, χάρτες, εικόνες κ.ά. Κυρίως πρόκειται για ενότητες με παράθεση γεγονότων, συνήθως στρατιωτικών, που εμπεριέχουν πολλές λεπτομέρειες, αλλά και γεγονότων ή/και στοιχείων που οι μαθητές/μαθήτριες έχουν διδαχθεί αναλυτικά σε άλλες τάξεις και σε άλλα μαθήματα.

«Διδασκαλία των ενοτήτων με έμφαση στα ακόλουθα σημεία»

Π.χ. 2. Ο Μινωικός πολιτισμός 3. Η θρησκεία και η τέχνη των Μινωιτών

- Ταυτότητα - Χώρος – Χρονικά όρια, σ.23, 25
- Λόγοι-παράγοντες ανάπτυξης, σ. 23
- Κέντρα μινωικού πολιτισμού, σ. 23
- Ρόλος των ανακτόρων, σ. 23-24
- Κοινωνική και πολιτική οργάνωση, σ. 24-25
- Γραφή, σ. 25
- Καταστροφή μινωικού πολιτισμού –
Η παρουσία των Μυκηναίων στην Κνωσό, σ. 25

- Θρησκεία, σ. 26
- Τέχνη, σ. 27-28

• **Υποστηρικτικό υλικό:**

- -Χάρτης της Ανατολικής Μεσογείου, ώστε να διαπιστωθεί η θέση της Κρήτης

Ο πρώτος ελληνικός αποικισμός

Γεωμετρικό αγγείο του 8ου αιώνα π.Χ. (Μουσείο Ελευσίνας).

Συνοπτική παρουσίαση της ενότητας

π.χ.

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

• Κεφάλαιο Γ΄:

• Ο ελληνικός κόσμος από το 1100 έως το 800 π.Χ.

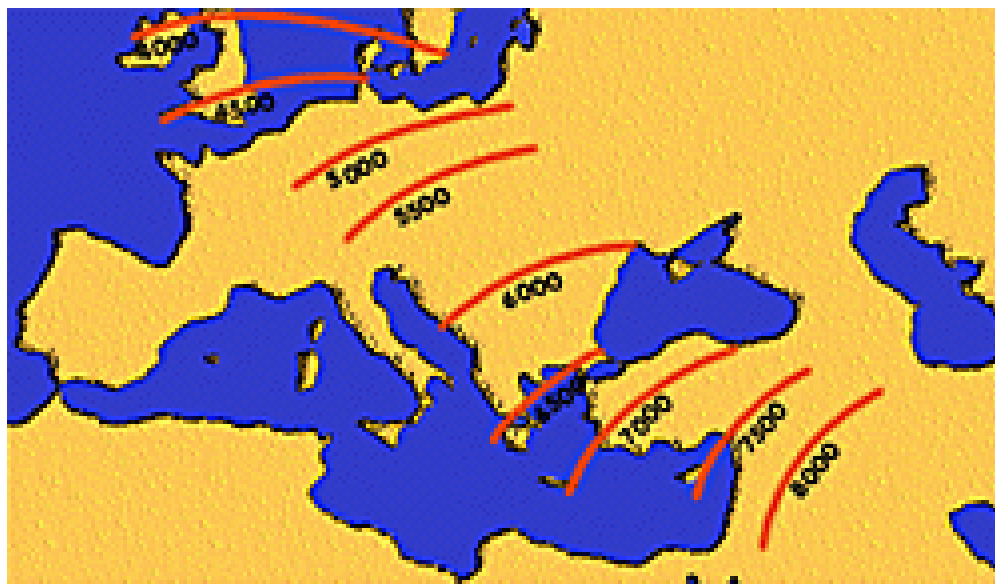
• 1. Οι μεταβατικοί χρόνοι

Συνοπτική παρουσίαση της ενότητας

• Υποστηρικτικό υλικό:

• -Χάρτης, ώστε να καταδειχθούν οι μετακινήσεις και η οριστική εγκατάσταση των ελληνικών φύλων στον χώρο και στις δύο πλευρές του Αιγαίου

Ας δούμε «προτεινόμενες δραστηριότητες...

Min.jpg Υπουργείο Πολιτισμού

odysseus.culture.gr/n4/gh42.jsp?obi_id=7844&page=2

Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

<<Εκθέσεις Μόνιμη έκθεση Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου

Περιγραφή | Εκθέματα

Προηγούμενη επόμενη

Επιλέξτε φωτογραφία για αναλυτική παρουσίαση του εκθέματος

Πληροφορίες | email | Επικοινωνία | Το Έργο

© 2007 Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού All Rights Reserved.

Προτεινόμενες δραστηριότητες

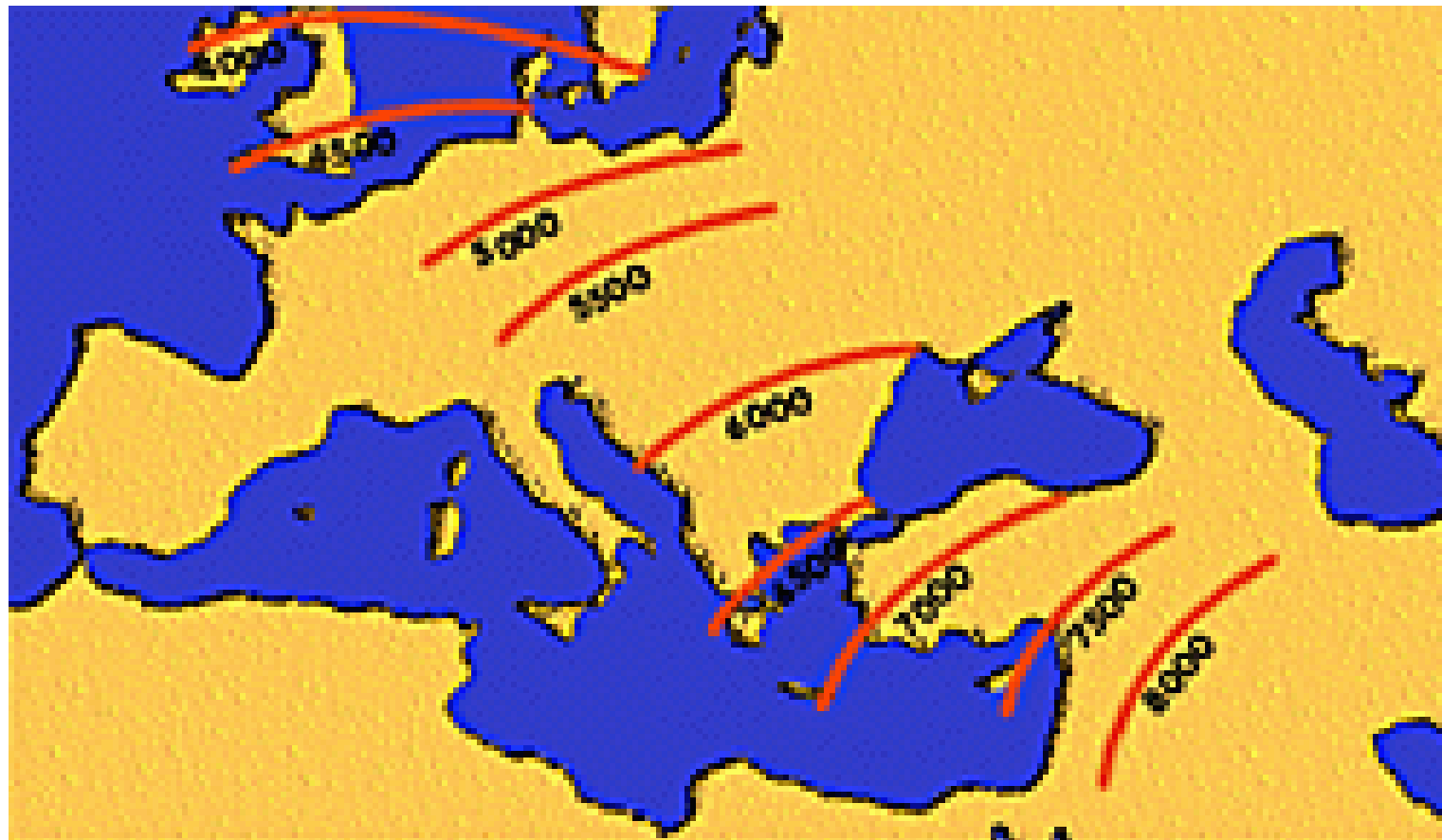
Π.χ. στο: 2. Η Νεολιθική εποχή, σελ. 9-11

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ – παράδειγμα προτεινόμενης δραστηριότητας

- Αγώνας επιχειρηματολογίας ο οποίος θα στηρίζεται στις διαφορετικές απόψεις αρχαιολόγων σχετικά με την εμφάνιση της γεωργοκτηνοτροφίας στον ελλαδικό χώρο
- (ενδεικτικά:

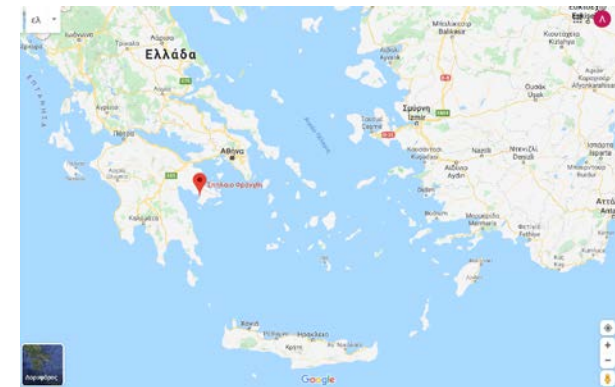
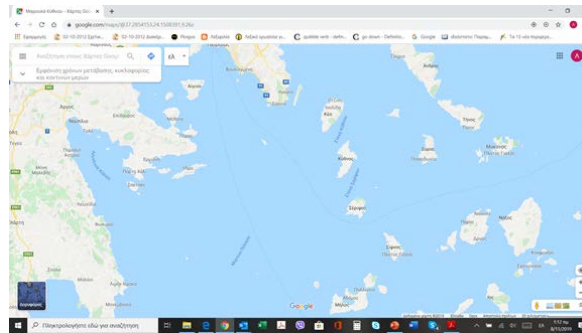
<http://www.fhw.gr/chronos/01/gr/nl/economy/neolithizfr.html>).

Μετάβαση από τη Μεσολιθική στη Νεολιθική

Διδακτικές επισημάνσεις για το υλικό των πηγών που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων.

- Χρειάζεται να βρίσκουμε χάρτες, ψηφιακούς/έντυπους για τα τοπωνύμια!
- Μπορούμε να δίνουμε διασκευή (διατύπωση ανάλογα με μαθησιακή ετοιμότητα μαθητών)
- Μπορούμε να βρίσκουμε εναλλακτικές λύσεις για πρόσβαση στις υποστηρικτικές ψηφιακές πηγές, όταν δεν έχουμε σχετικό διαθέσιμο εξοπλισμό (π.χ. εναλλακτικά: υλικό σε φωτοτυπίες, δημιουργία «πινάκων» και παρουσιάσεων σε χαρτόνι...)

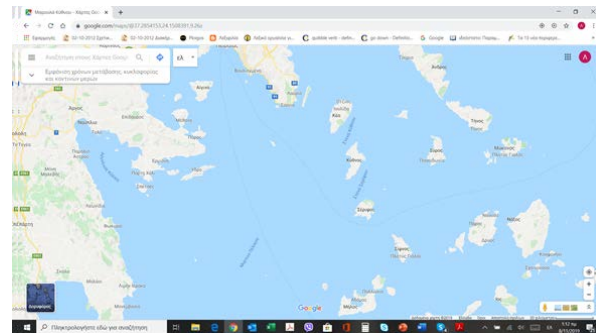

η πηγή:

Μετάβαση από τη Μεσολιθική στη Νεολιθική

Τα αρχαιολογικά δεδομένα, κυρίως κατάλοιπα φυτών και ζώων καθώς και λίθινα εργαλεία, από τους λιγοστούς οικισμούς της Προκεραμικής Νεολιθικής **προβληματίζουν τους αρχαιολόγους στην κατανόηση της προέλευσης του παραγωγικού τρόπου ζωής στον ελλαδικό χώρο**. Οι βασικότερες απόψεις συνοψίζονται στα παρακάτω:

1. Η μετάβαση πραγματοποιείται στον ελλαδικό χώρο, είναι δηλαδή γηγενής, και τεκμηριώνεται από εγκαταστάσεις μόνιμου χαρακτήρα που βρίσκονται στα Γιούρα βόρειων Σποράδων, στο Μαρουλά Κύθνου και στο Φράγχθι Ερμιονίδας, όπου πέρα από οικιστικά κατάλοιπα, σημειώνονται και ταφές μελών των πρώτων μικρών κοινοτήτων. Οι εγκαταστάσεις αυτές χρονολογούνται στη Μεσολιθική εποχή και συνδέονται με εξειδίκευση στην αλιεία, με στοιχειώδη καλλιέργεια και άλεσμα άγριων ειδών δημητριακών (Φράγχθι, Θεόπετρα) και εξημέρωση άγριων ζώων (αγριόχοιρου στα Γιούρα).

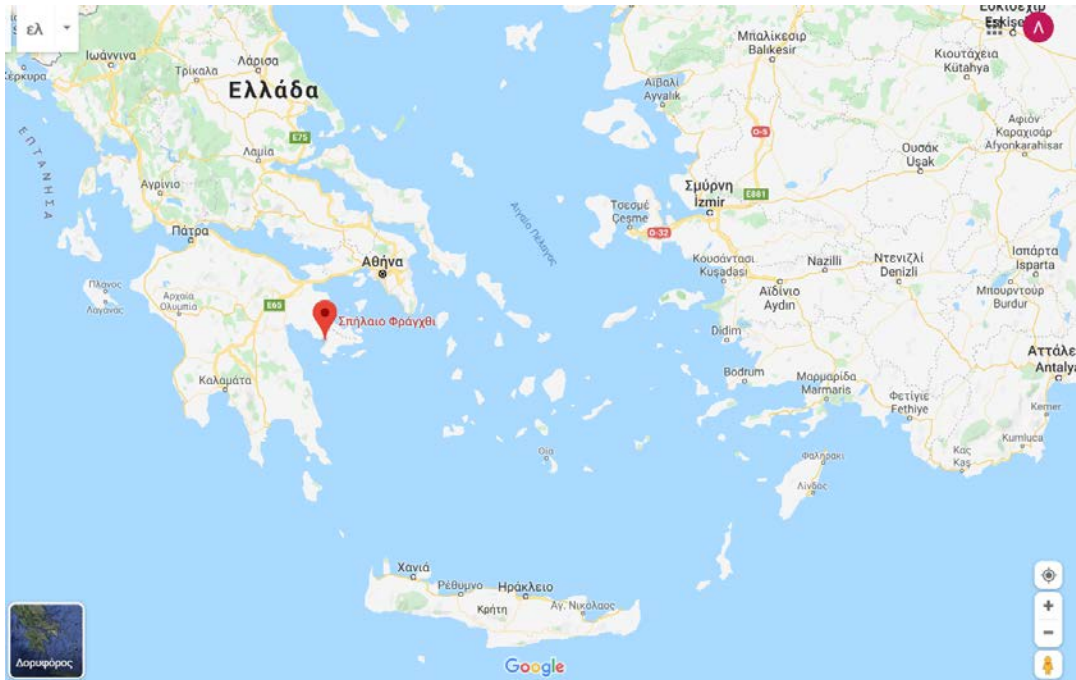

η πηγή: **Μετάβαση από τη Μεσολιθική στη Νεολιθική**

2. Η νεολιθική οικονομία εισάγεται στο Αιγαίο από τη Μικρά Ασία, όπου υιοθετείται λίγο νωρίτερα. Βασικά επιχειρήματα της θεωρίας αυτής αποτελούν ο μικρός αριθμός θέσεων της Προκεραμικής περιόδου, που εντοπίζονται μάλιστα στο ανατολικό τμήμα της ηπειρωτικής χώρας (Σέσκλο, Φράγχθι, Κνωσός), τα λίθινα εργαλεία που είναι αντίστοιχα με των μικρασιατικών οικισμών και η παρουσία οικόσιτων αιγοπροβάτων, των οποίων άγριες μορφές δεν προϋπήρξαν στην Ελλάδα. Στη θεωρία αυτή σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν τα νησιά του Αιγαίου.

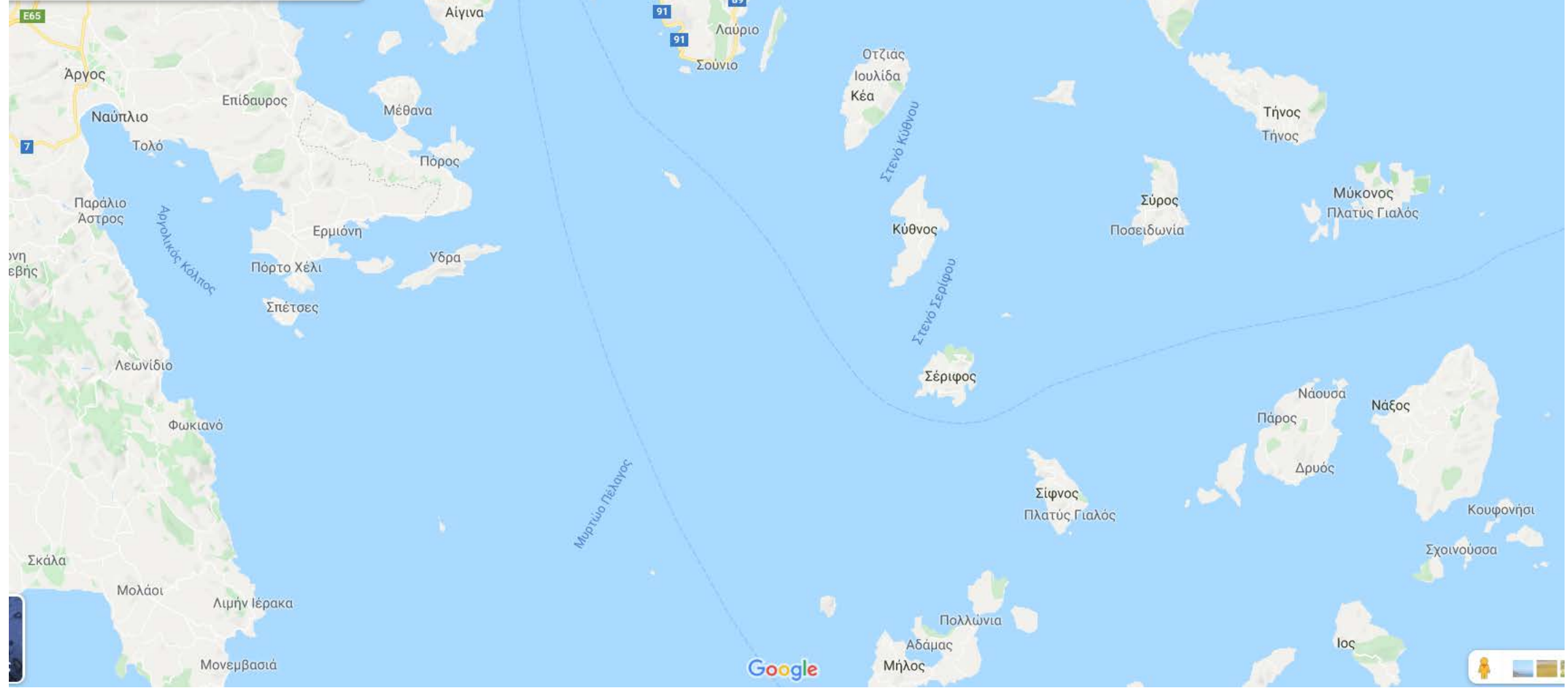
3. Ο ελλαδικός χώρος συμμετέχει -στα όρια που επιτρέπει η γεωμορφολογία, το κλίμα η άγρια πανίδα και χλωρίδα της περιοχής- στη διαδικασία της μετάβασης στο νεολιθικό τρόπο ζωής που ξεκινά γύρω στο 9000 π.Χ. στην Εγγύς Ανατολή. Οι πρόσφατες έρευνες στην Εγγύς Ανατολή, τη Μικρά Ασία και το Αιγαίο προσθέτουν νέα δεδομένα που ανατρέπουν την παλαιότερη άποψη περί πυρηνικής ζώνης στην Εγγύς Ανατολή ("εύφορη ημισέληνος"), όπου καθιερώνεται το παραγωγικό στάδιο οικονομίας για να διαδοθεί προς τα δυτικά. Τα ευρήματα της Μεσολιθικής εποχής από τον ελλαδικό χώρο που αναφέρονται παραπάνω αποτελούν κρίκους στη μακρά αλυσίδα αναζήτησης των απαρχών της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Οι κατακτήσεις της Μεσολιθικής ενισχύονται και διευρύνονται με τις επαφές που πραγματοποιούνται είτε μέσω των νησιών του Αιγαίου είτε μέσω της Θράκης.

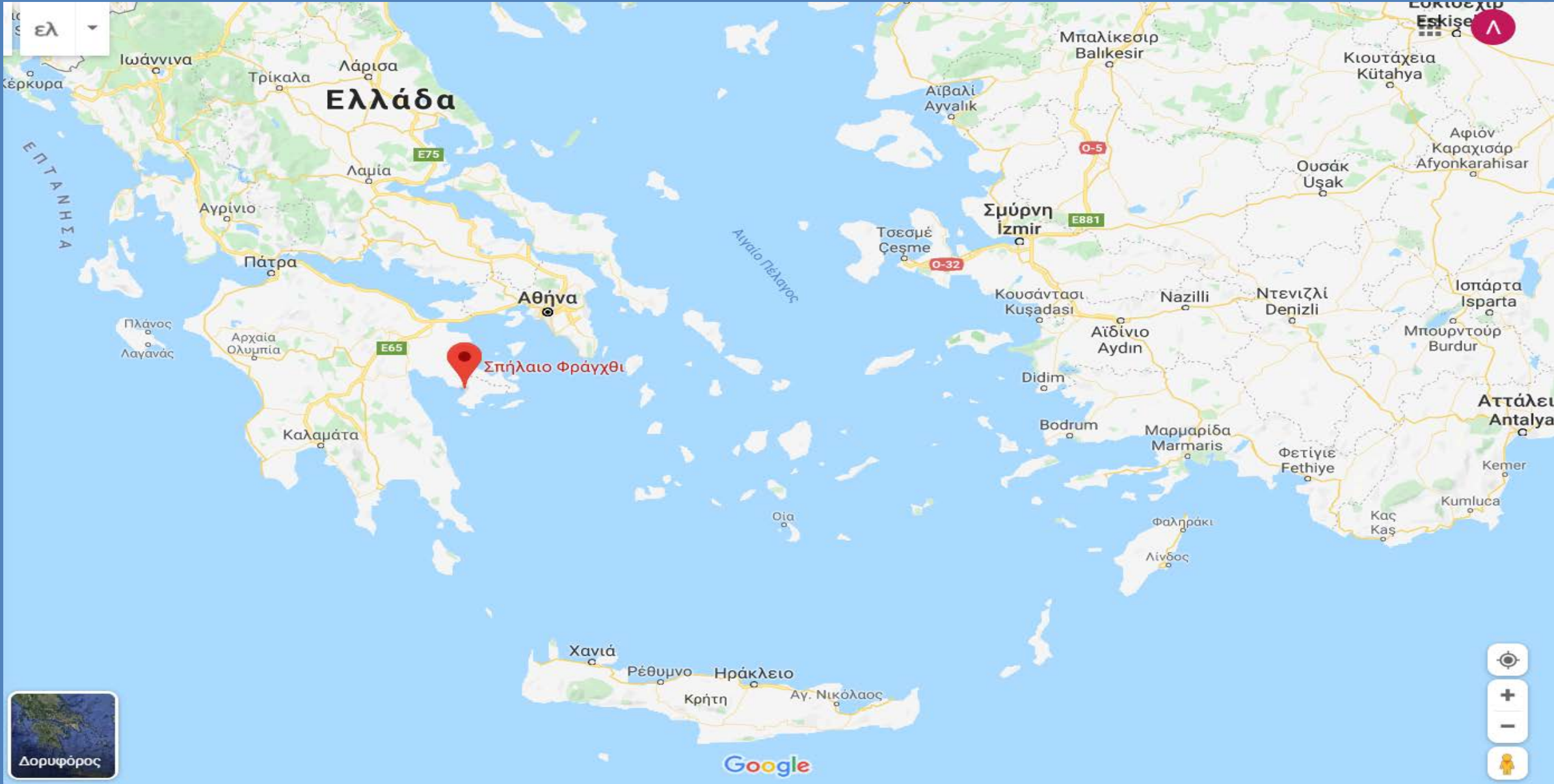
Ενδεικτικοί χάρτες για τα προαναφερόμενα....

Εμφάνιση χρόνων μετάβασης, κυκλοφορίας
και κοντινών μερών

Ελλάδα

Σπήλαιο Φράγχθι

Δορυφόρος

Google

Χάρτες για Μινωικό πολιτισμό

Η εμπορική δραστηριότητα των Μινωιτών της Κρήτης (19^{ος} - 16^{ος} αιώνας π.Χ.)

<http://www.e-yliko.gr/images/istoria/maps/files/mapsn2/Min.jpg>

http://odysseus.culture.gr/h/4/gh430.jsp?obj_id=7926

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

The screenshot shows a web browser window displaying the website of the Herakleion Archaeological Museum. The browser's address bar shows the URL: odysseus.culture.gr/h/4/gh42.jsp?obj_id=7844&page=2. The website header includes the museum's name in Greek: "Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου". Below the header, there is a navigation menu with options like "Περιγραφή" and "Εκθέματα". The main content area displays a grid of six images of Minoan artifacts, including a bull's head, a golden vase, a wall painting, a terracotta figurine, a stone relief, and a gold coin. At the bottom of the gallery, there are navigation controls for "προηγούμενη" and "επόμενη" items, and a note: "Επιλέξτε φωτογραφία για αναλυτική παρουσίαση του εκθέματος". The footer contains contact information and logos for the Ministry of Culture and Sports, the Hellenic Republic, and the European Union.

Προτεινόμενη δραστηριότητα:

-Προσπαθήστε να αναπαραστήσετε μία μέρα (καθημερινή ή μέρα γιορτής) στο ανάκτορο της Κνωσού.

-Μελέτη έντυπων ή ψηφιοποιημένων χαρτών (ενδεικτικά:

[http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/xartes/Minoiki-](http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/xartes/Minoiki-kriti2.htm)

[kriti2.htm](http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/xartes/Minoiki-kriti2.htm)) με αρχαιολογικά δεδομένα σχετικά με τα

ανάκτορα, τις πόλεις, τις επαύλεις της μινωικής Κρήτης, τους οικισμούς, τα ανάκτορα, τις ακροπόλεις και τους θολωτούς τάφους της μυκηναϊκής Ελλάδας.

Αποκωδικοποίηση και σχολιασμός των χαρακτηριστικών.

-Παρακολούθηση σύντομων βίντεο με την ιστορία της έρευνας στην Κνωσό και την αποκατάσταση του ανακτόρου (ενδεικτικά:

<https://www.youtube.com/watch?v=PENAsTIFMv0>)

ή σύγκριση φωτογραφιών από την ανασκαφή με τη σημερινή αρχιτεκτονική αποκατάσταση. Συζήτηση και εξαγωγή συμπερασμάτων.

Προτεινόμενη δραστηριότητα: Παιχνίδι ρόλων:

Κεφάλαιο Ε': Η ηγεμονία της Αθήνας. 1. Η συμμαχία της Δήλου - Η συμμαχία όργανο της αθηναϊκής ηγεμονίας (Διδασκαλία της ενότητας με έμφαση στα ακόλουθα σημεία)

Ένας πολίτης νησιωτικής πόλης της Συμμαχίας της Δήλου επισκέπτεται την Αθήνα ως μέλος της αντιπροσωπείας της πόλης του για τα Μεγάλα Παναθήναια στα μέσα της δεκαετίας του 440 π.Χ. (θυμηθείτε ότι το ταμείο της Συμμαχίας έχει ήδη μεταφερθεί από το 454 στην Αθήνα και ότι από το 447 έχει αρχίσει η ανοικοδόμηση του Παρθενώνα). Στη συνάντησή του με Αθηναίο πολίτη, παλιό του γνώριμο, ο νησιώτης διαμαρτύρεται για την κατάσταση στη Συμμαχία και ο Αθηναίος απαντά υπερασπιζόμενος τις επιλογές της πόλης του.

Προσπαθήστε να αναπαραστήσετε τον διάλογό τους.

Κεφ. Ε΄ Η ηγεμονία της Αθήνας. Ανακεφαλαιωτικές δραστηριότητες.

- **Παιχνίδι ρόλων:**

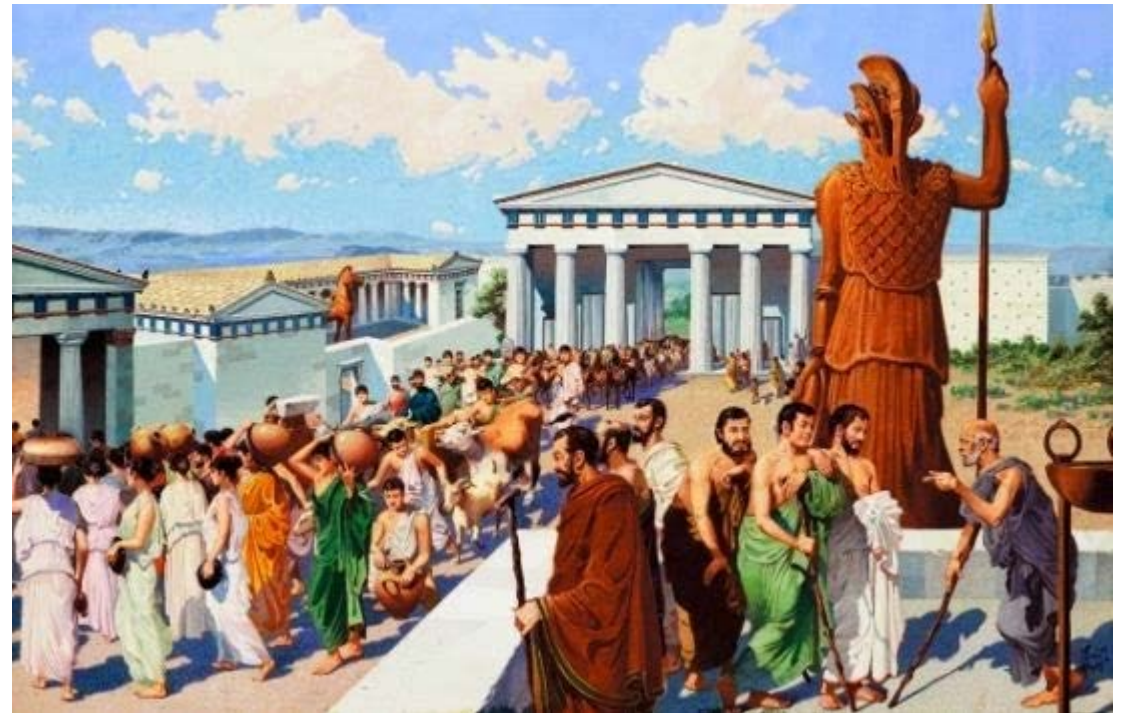
Δύο έφηβοι, ένας Αθηναίος κι ένας Σπαρτιάτης συνομιλούν.

Ο καθένας τους προβάλλει τη δική του πόλη και τον αντίστοιχο τρόπο ζωής.

Αναπαραστήστε τη συνομιλία τους. Για όσα λέει ο καθένας τους λάβετε υπόψη τις γνώσεις σας για την οργάνωση της πολιτείας, την εκπαίδευση, την καθημερινή ζωή κ.ά. της Αθήνας και της Σπάρτης.

- **Αγώνας λόγου με θέμα:**

«Η συμβολή της Αθήνας ή της Σπάρτης υπήρξε σπουδαιότερη στον παγκόσμιο πολιτισμό;»

**Σχέδιο Εργασίας/δραστηριότητες για αξιοποίηση
στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας στη Β' Γυμνασίου:**

Χρόνος, χρονολόγηση και ημερολόγιο στην Ύστερη Αρχαιότητα και στο Μεσαίωνα

Ο φάκελος συνδέεται με την Εισαγωγή του ΠΣ «Ο χρόνος και οι πηγές της ιστορίας». Οι δραστηριότητες που προτείνει εστιάζουν στις διαφορετικές πολιτισμικές αντιλήψεις για το χρόνο, τις οποίες οι μαθητές/-τριες καλούνται να διερευνήσουν με βάση τα ακόλουθα ιστορικά ερωτήματα:

Πώς προσδιόριζαν το χρόνο στο Μεσαίωνα;

Ποια χρονολογικά συστήματα χρησιμοποιούνταν;

Σε άλλους πολιτισμούς και σε άλλες θρησκείες ποια συστήματα ίσχυαν (π.χ. ισλαμικός κόσμος, Κίνα);

Πότε καθιερώθηκε το σύστημα που έχουμε σήμερα;

Ακολουθώντας επιχειρείται να εξοικειωθούν με άλλες διαστάσεις-προσλήψεις του χρόνου, που προσιδιάζουν περισσότερο στις παραδοσιακές κοινωνίες, όπως ο κυκλικός χρόνος της φύσης, ο χρόνος του εορτολογίου, ο χειμώνας των «προετοιμασιών» και το «θέρος των δράσεων».

Υπολογίζεται ότι απαιτούνται 2-3 διδακτικές ώρες.

Ύλη Β' Γυμνασίου

(βλ. ακριβέστερα: Συμπληρωματικές Οδηγίες 2019-20)

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Υποστηρικτικό υλικό/Ενδεικτικές δραστηριότητες:

Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με ερώτηση-τίτλο
«Πώς να ονομάσουμε τις εποχές της ιστορίας;»

Σύνταξη ιστορικού λεξικού με λήμματα τις πρωτογενείς ιστορικές έννοιες «Αρχαιότητα», «Μεσαιώνας», «Αναγέννηση», «Έλληνας», «Εθνικός» και «Βυζάντιο». Κάθε λήμμα θα περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες: α) Πώς οι άνθρωποι ονόμαζαν τότε την εποχή τους; β) Πώς την ονόμασαν οι κατοπινοί; γ) Πώς την ονομάζουμε σήμερα

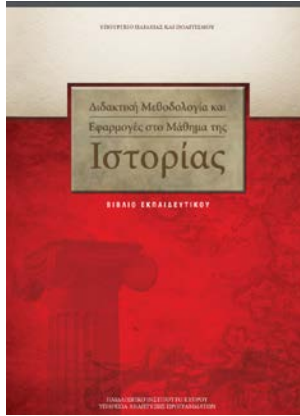
Συζήτηση για ζητήματα περιοδολόγησης με κύριο ερώτημα:

Τομές στον ιστορικό χρόνο είναι οι μάχες; Η ίδρυση ή η διάλυση κρατών; Η ανάρρηση στο θρόνο ή η πτώση σημαντικών ιστορικών προσώπων; Τα οικονομικά, τεχνολογικά ή πολιτισμικά γεγονότα και φαινόμενα; κ.λπ.

Στη συνέχεια, **καταγραφή σε ιστορική χρονογραμμή των περιόδων της μεσαιωνικής ευρωπαϊκής και της βυζαντινής εποχής**, οι οποίες υιοθετούνται στο Π.Σ., καθώς και των γεγονότων που συνιστούν ή έχουν καθιερωθεί ως χρονολογικές τομές. **Προτείνονται τα ακόλουθα γεγονότα-τομές:**

- 324: μεταφορά της πρωτεύουσας του ρωμαϊκού κράτους στην Κωνσταντινούπολη
- 395: διαίρεση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας σε ανατολική και δυτική
- 476: κατάρρευση δυτικού ρωμαϊκού κράτους
- 1204: άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους
- 1453: άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς
- 1492: ανακάλυψη Αμερικής

Πηγές

Ενδεικτικώς: υλικό για πηγές

Ενδεικτικώς:

<http://archeia.moec.gov.cy/sm/227/methodologia.pdf>

Δημήτρης Κ. Μαυροσκούφης
Καθηγητής Α.Π.Θ.

Ο «κόσμος» των πηγών
στο μάθημα της Ιστορίας:
από την τεκμηριωτική λογική
στις πολυπρισματικές προσεγγίσεις

http://seminarioistorias.weebly.com/uploads/2/8/5/4/28546541/pipes_sto_mathima_istorias.pdf

 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

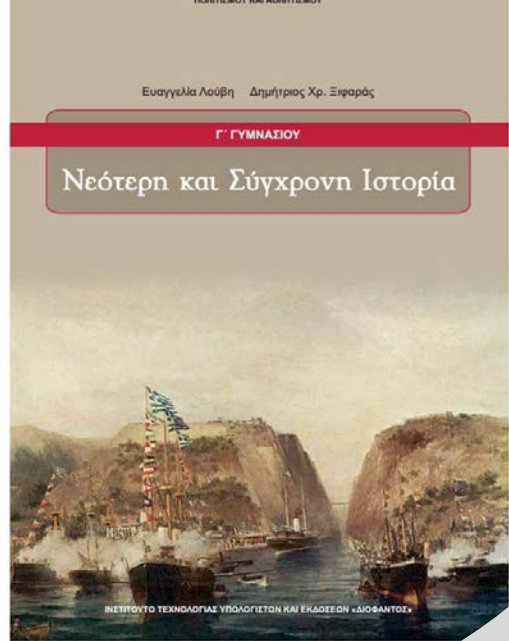
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ενότητα 3: Κατηγορίες και είδη ιστορικών πηγών: γραπτές, παραστατικές, ηχητικές, μεικτές

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Κ. ΜΑΥΡΟΣΚΟΥΦΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

https://opencourses.auth.gr/modules/document/file.php/OCR/S223/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%91_03.pdf

Θεματικοί φάκελοι. καθένας = παράδειγμα Σχεδίου Εργασίας

Ενίσχυση της βιωματικής/διερευνητικής προσέγγισης – Εμπλουτισμός της ύλης με θεματικούς φακέλους

σε κάθε τάξη, προτείνεται η υλοποίηση ενός Σχεδίου Εργασίας

για την Α' τάξη με θέμα: Στο ψηλότερο σημείο: Η Ακρόπολη της Αθήνας,

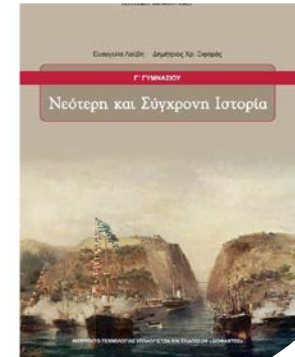
για τη Β' τάξη με θέμα: Πλούτος και φτώχεια στη βυζαντινή κοινωνία: Όψεις της καθημερινής ζωής της αριστοκρατίας και των λαϊκών στρωμάτων. Αστική και αγροτική ζωή. Φιλανθρωπία, και

για την Γ' τάξη με θέμα: Από τη βενετική στην οθωμανική κυριαρχία: το Ηράκλειο Κρήτης.

Αξιοποίηση των φακέλων και εναλλακτική δημιουργία υλικού από εκπαιδευτικούς

- ❑ **Α.** Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αξιοποιήσουν τους ανωτέρω θεματικούς Φακέλους προκειμένου να υποστηρίξουν την επίτευξη των διδακτικών στόχων της οικείας ενότητας
 - ❑ **Ή Β.** να εκπονήσουν τους δικούς τους φακέλους πάνω στα ενδεικτικά προτεινόμενα Σχέδια Εργασίας για κάθε τάξη (περιλαμβάνεται συνοπτική παρουσίαση στις οδηγίες), για τα οποία απαιτείται συμπληρωματική βιβλιογραφία και δικτυογραφία από τον/την εκπαιδευτικό
 - ❑ **ή Γ'** και να προτείνουν δικά τους Σχέδια Εργασίας σε θέματα οποία περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Σπουδών.
- Επίσης, στις οδηγίες προβλέπεται η διάθεση ορισμένων διδακτικών ωρών, για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων των Σχεδίων εργασίας από τους μαθητές και τις μαθήτριες. Η παρουσίαση μπορεί να γίνει με την ολοκλήρωση της διδασκαλία του μαθήματος στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

A. Στο ψηλότερο σημείο: Η Ακρόπολη της Αθήνας (3 διδακτικές ώρες).
Υποστηρίζεται από ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΦΑΚΕΛΟ (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι)

B. Εκπόνηση φακέλων πάνω στα ενδεικτικά προτεινόμενα Σχέδια Εργασίας για κάθε τάξη (περιλαμβάνεται συνοπτική παρουσίαση στις οδηγίες), με συμπληρωματική βιβλιογραφία και δικτυογραφία από τον/την εκπαιδευτικό

- Ο παλαιολιθικός άνθρωπος «κατακτά» τον κόσμο (3-4 διδακτικές ώρες)
- Έχει χώρο για όλους; Επαφές και ανταγωνισμοί δύο ανακτορικών κοινωνιών (3-4 ώρες)
- Ο αρχαίος κόσμος στον καθρέφτη του: τα παιδιά, οι γυναίκες, οι δούλοι και οι ξένοι (3-4 ώρες)
- Ο κόσμος των αρχαίων μέσα από τον κόσμο των αρχαίων αγγείων (3-4 ώρες)
- Στο σπίτι και στο γυμναστήριο: όψεις της καθημερινής ζωής στην αρχαιότητα (4-5 ώρες)
- Μια αυτοκρατορία γεννιέται στη Μεσόγειο: Η αρχαία Ρώμη (3-4 ώρες)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

- **A.** Πλούτος και φτώχεια στη βυζαντινή κοινωνία. Όψεις της καθημερινής ζωής της αριστοκρατίας και των λαϊκών στρωμάτων. Αστική και αγροτική ζωή. Φιλανθρωπία (4 ώρες). Υποστηρίζεται από ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΦΑΚΕΛΟ (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ)

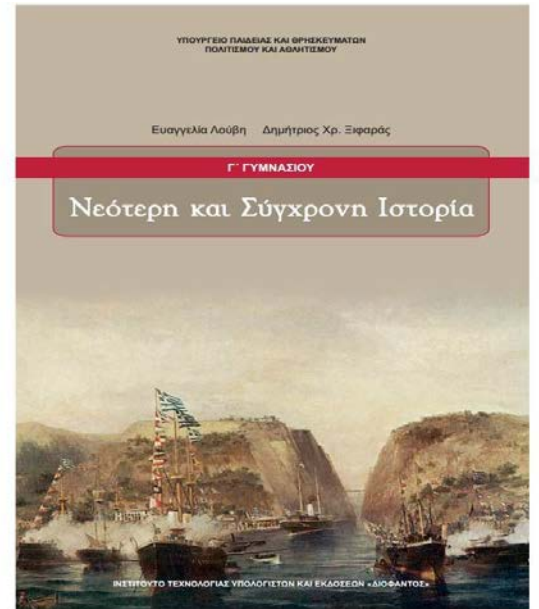
B. Επιπλέον, προτείνονται (προς συμπλήρωση βιβλιογραφίας/δικτυογραφίας):

- ❖ Χρόνος, χρονολόγηση και ημερολόγιο στην Ύστερη Αρχαιότητα και στο Μεσαίωνα
- ❖ Τι οφείλουμε στον αραβικό πολιτισμό; Επιστήμες και τέχνες στον αραβικό κόσμο
- ❖ Πόλεμος και διπλωματία στο Βυζάντιο.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

- **A.** Από τη βενετική στην οθωμανική κυριαρχία: το Ηράκλειο Κρήτης (3 διδακτικές ώρες). Υποστηρίζεται από ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΦΑΚΕΛΟ (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ)
- **B.** Επιπλέον, προτείνονται (προς συμπλήρωση βιβλιογραφίας /δικτυογραφίας):
 - ❖ Η ανάπτυξη των ευρωπαϊκών αστικών κέντρων (15ος-19ος αι (3-4 διδακτικές ώρες)
 - ❖ Πολιορκίες στην Ελληνική Επανάσταση (3-4 διδακτικές ώρες)
 - ❖ Δικαίωμα ψήφου και καθολική ψηφοφορία (2-3 διδακτικές ώρες)

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ...

**ΣΗΜΕΙΩΝΟΥΜΕ ΣΤΟΝ
ΠΙΝΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΑ,
ΑΝΕΛΛΙΠΩΣ:**

- ✓ **«ΤΙ ΘΑ ΕΧΟΥΝ»**
- ✓ **ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ,
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ**

ΔΕΥΤΕΡΑ

ΓΛΩΣΣΑ: Ασκ. 1 σελ. 25

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ: Ασκ. 2+3 σελ. 30

ΙΣΤΟΡΙΑ: Ενότητα 3, σελ. 28-29
& ασκ. 2 σελ. 29.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ: Επανάληψη της
ενότητας 2, σελ. 18-20.

ΦΥΣΙΚΗ:

ΤΡΙΤΗ

ΑΡΧΑΙΑ:

ΚΕΙΜΕΝΑ:

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ:

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ:

ΑΓΓΛΙΚΑ:

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
(οργάνωση πολύτιμη και για παιδιά με [ειδικές ή μη-
ειδικές] μαθησιακές δυσκολίες!...)

Ντοσιέ (φάκελος) – τετράδιο
επιλογή – τήρηση με επίβλεψη διδάσκοντος

Διδασκαλία Ιστορίας

Χρησιμοποιούμε:

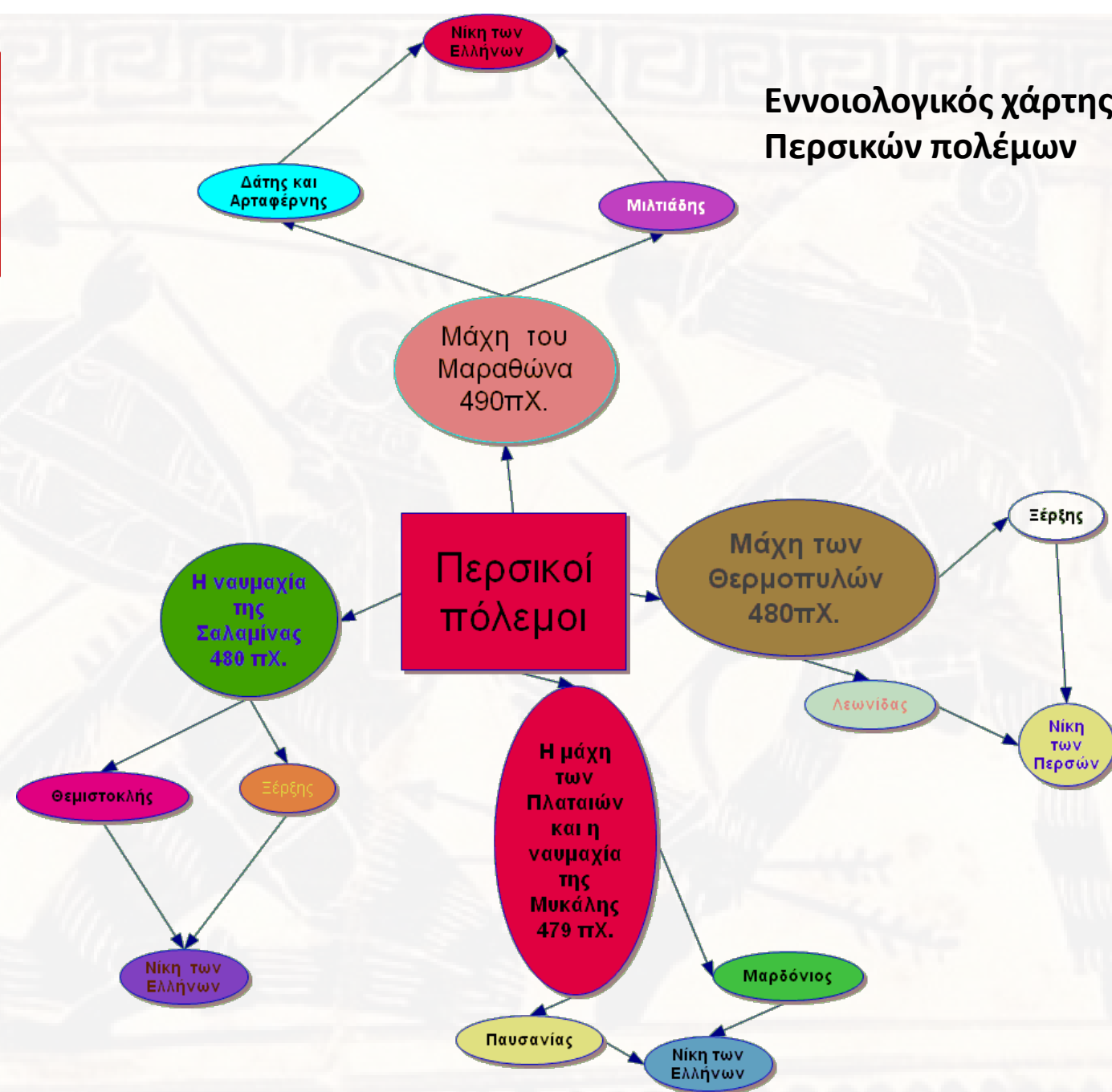
- σχεδιαγράμματα - εννοιολογικούς χάρτες
- ευρηματικά ακρωνύμια, ακροστιχίδες και παραλλαγές

Ιδέα για παιχνίδι!

Τρίλεπτη Δοκιμασία:
Γράψτε όσες περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να σκεφτείτε σε 3 λεπτά για το θέμα

Εννοιολογικός χάρτης
Περσικών πολέμων

Και ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ – ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ (ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ-ΓΛΩΣΣΑ, ... ΣΕ ΚΑΘΕ ΚΕΙΜΕΝΟ!

(στη Ν. Γλώσσα πιο συστηματικά, στο πλαίσιο στρατηγικών ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ– ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ)

- Υπογραμμίσεις, χρωματισμός
- Οπτικοχωρικοί οργανωτές
- π.χ. διδασκαλία δημιουργίας εννοιολογικών χαρτών με χρήση εικόνων.
- Για παιδιά που το χρειάζονται: απλό διάγραμμα του μαθήματος π.χ. στην Ιστορία:
- τίτλος – γεγονότα με τη σειρά: πού-πότε-ποιος (αν χρειάζονται) – γιατί- πώς
- Ανάπτυξη λεξιλογίου
- Νοητικές εικόνες (να σταματούν και φαντάζονται αυτό που διάβασαν)
- Περίληψη μέσω ερωτήσεων

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ... (και σε άλλα μαθήματα)

- 1. Εποπτικό υλικό από βιντεοταινίες και φωτογραφικό υλικό, μαγνητοφωνημένα κείμενα, ενδεχομένως προσυμπληρωμένες σημειώσεις ή σημειώσεις με κενά προς συμπλήρωση (στόχος: οργάνωση) υπογραμμισμένα κείμενα, βοήθεια από συμμαθητές.**
 - 2. Ομάδες εργασίας στην τάξη για αξιοποίηση πηγών ή εικόνων ή άλλου υλικού από το βιβλίο ή από αλλού.**
 - 3. Προφορικές εργασίες.**
 - 4. Ψηφιακές εργασίες!!! (κατά περιπτώσεις, ανάλογα με ενδιαφέροντα)**
 - 5. Εργασίες με ρόλους, ανάλογα με ενδιαφέροντα, προφίλ μάθησης, ετοιμότητα/επίπεδο μαθησιακό.**
- **Δραματοποιήσεις περιστατικών (πρώτα επεξεργασία σε ομάδες)**

Ρόλοι ομαδικής εργασίας

Μάνατζερ

- Διαχειρίζεται τη συζήτηση
- Συντονίζει την εργασία και βοηθάει όπου χρειάζεται
- Εξασφαλίζει ότι οι εργασίες γίνονται και πληρούνται οι προθεσμίες

Γραμματέας

- Σημειώνει τις αποφάσεις που ελήφθησαν
- Γράφει και προετοιμάζει την έκθεση

Παρουσιαστής

- Φτιάχνει την παρουσίαση (σχεδιάγραμμα, PowerPoint)
- Παρουσιάζει αποτελέσματα σε άλλες ομάδες / τάξεις
- Απαντάει σε ερωτήσεις

Ερευνητής - Εξωτερικός Ανταποκριτής

- Βρίσκει και συλλέγει (κατάλληλους) πόρους - υλικά
- Θέτει στον εκπαιδευτικό ερωτήσεις-απορίες και ενημερώνει την ομάδα

Άλλοι ρόλοι:

Ελεγκτής

- Ελέγχει τα δεδομένα, τις βιβλιογραφικές πηγές ή τα γραφικά για την ακρίβεια και την ορθότητά τους

Αναστοχαστής

- Ρωτάει τα μέλη πώς έκριναν την διαδικασία, τι αποκόμισαν από αυτήν, τι θα έκαναν διαφορετικά την επόμενη φορά και ενημερώνει τον εκπαιδευτικό

Γραμματική της ιστορίας: «Αναγνωστικό πρόγραμμα:
«Ντετέκτιβ των κειμένων» (Antoniou, 2006)

Γραμματική της ιστορίας:

- 1. Ποιο είναι το σκηνικό της ιστορίας; (ποιος, πού, πότε)
- 2. ποιο είναι το πρόβλημα στην ιστορία;
- Ποιοι είναι οι στόχοι;
- Τι ενέργειες γίνονται;
- Πώς λήγει η ιστορία;

ΕΝΟΤΗΤΑ 7
Η Φιλική Εταιρεία και η κήρυξη της ελληνικής επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ
ΑΝΑΔΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Χιωτέρη Κατερίνα - Το Γυμνάσιο Κοζάνης (Βαλταδώρειο) katchiot.blogspot.gr

«Αναγνωστικό πρόγραμμα: «Ντετέκτιβ των κειμένων»

Π.χ. Ιστορία Γ' Γυμνασίου: Η Φιλική εταιρεία και η κήρυξη της επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες

- Οι μαθητές υποδύονται τους ντεντέκτιβ και καλούνται να λύσουν μία υπόθεση ώστε να παρακινηθούν αποκτώντας έναν ρόλο και έχοντας περισσότερους συγκεκριμένους στόχους:

α. τι γνωρίζουν για την επικεφαλίδα

καθοδήγηση με νύξεις για Ελλην. επανάσταση

υποθέσεις για το περιεχόμενο: π.χ. «ποιος ήταν ο ρόλος της Φ.Ε. στην επανάσταση;

β. Διαβάζουν το κείμενο φωναχτά ή σιωπηρά και σημειώνουν τα δύσκολα σημεία (απολυταρχίες, ώριμο αίτημα κ.ά.) → βρίσκουν σημασία –λεξικά ή με ερωτήσεις ή μέσα απ' το κείμενο.

γ. σημειώνουν μονολεκτικά τις απαντήσεις που αντιστοιχούν στη γραμματική ιστορίας (πού; Πότε; Ποιος; Π.χ. μυστική οργάνωση, 1814, Οδησός Ρωσίας, οργανωτικές προσπάθειες, συμμετέχοντες, ηγεσία, Αλέξ. Υψηλάντης)

δ. περίληψη με βάση τις λέξεις που σημείωσαν

ε. καλούνται να ακολουθήσουν όλα τα βήματα χωρίς την καθοδήγηση του Φιλολόγου για το επόμενο κείμενο: «Η κήρυξη της επανάστασης στις Ηγεμονίες»

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΦΑΚΕΛΟΣ.

Από τη βενετική στην οθωμανική κυριαρχία: το Ηράκλειο Κρήτης
(3 διδακτικές ώρες). Υποστηρίζεται από ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΦΑΚΕΛΟ (βλ.
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ)

Σκεπτικό - σύντομη περιγραφή

Ο θεματικός φάκελος καλύπτει, από άποψη περιεχομένου, τις αλλαγές που επέφερε στη ζωή των κατοίκων η διαδοχική ανάληψη της εξουσίας και η διοίκηση της πόλης από διάφορους κατακτητές, όπως οι Βενετοί και οι Οθωμανοί. Στόχο έχει κυρίως να διερευνήσει τη συνύπαρξη διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων, όπως οι ορθόδοξοι χριστιανοί, οι καθολικοί χριστιανοί, οι Εβραίοι και οι μουσουλμάνοι, μέσα από την καθημερινότητα και τις αλλαγές του αστικού τοπίου: δημόσια κτήρια και χώροι, θρησκευτικά ιδρύματα και τόποι λατρείας, καθημερινές δραστηριότητες, επαγγέλματα. Εισάγει στους μαθητές τις ιστορικές έννοιες της συνέχειας, της μετάβασης και της αλλαγής, σε μια προσπάθεια κατανόησης της πολυπλοκότητας της ιστορίας και της λειτουργίας των ανθρώπινων κοινωνιών μέσα στο χρόνο. Οι προτεινόμενες διδακτικές ασκήσεις/ερωτήσεις προς τους μαθητές/τριες, οι οποίες βοηθούν να προσεγγίσουν και να αναλύσουν πιο σύνθετους προβληματισμούς, είναι ενδεικτικές και αφορούν ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες, μέσα από τις οποίες επιτυγχάνεται η εποικοδομητική μάθηση. Οι ασκήσεις είναι σχεδιασμένες έτσι, ώστε να

Από τη βενετική στην οθωμανική κυριαρχία: το Ηράκλειο Κρήτης

Μετασχηματίζουμε το θέμα της εργασίας σε ερευνητικό ερώτημα.
Έτσι προωθείται στην πράξη η ανακαλυπτική μάθηση και η επιστημονική –ερευνητική μεθοδολογία.

Ερευνητικό ερώτημα: Πώς αλλάζει ένα αστικό κέντρο (το Ηράκλειο) κατά τη μετάβαση από την ενετική στην οθωμανική κυριαρχία; Ποια είναι τα στοιχεία συνέχειας και αλλαγής, όπως αναδεικνύονται μέσα από τα δημόσια κτίσματα της πόλης, τις δραστηριότητες των κατοίκων της και την εθνοπολιτισμική και κοινωνική της σύνθεση;

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΦΑΚΕΛΟΣ.

Από τη βενετική στην οθωμανική κυριαρχία: το Ηράκλειο Κρήτης (3 διδακτικές ώρες).

Υποστηρίζεται από ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΦΑΚΕΛΟ (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ)

Ο θεματικός φάκελος διαρθρώνεται σε τρία φύλλα εργασίας (Φ.Ε.): το πρώτο αφορά τη Βενετική περίοδο, το δεύτερο την Οθωμανική (πρώιμη και ύστερη) περίοδο. Η επεξεργασία του φακέλου ολοκληρώνεται με τη διερεύνηση της διατήρησης της μνήμης και έναν σύντομο συνολικό αναστοχασμό στο τρίτο Φ.Ε.

- Το κάθε φύλλο εργασίας αναμένεται να ολοκληρωθεί σε μια διδακτική ώρα. Το υλικό είναι περισσότερο από όσο ίσως χρειάζεται, έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί να έχουν τη δυνατότητα επιλογής και αξιοποίησης μέρους ή όλου, με βάση τη σύνθεση της τάξης στην οποία θα διδαχθεί (έμφυλη, πολιτισμική, δυνατότητες κλπ) ή/και τις συνθήκες του σχολείου.
- Το κάθε Φ.Ε. θα μοιραστεί σε ομάδες, έτσι όπως προτείνεται ή με διαφορετική ομαδοποίηση· ο εκπαιδευτικός είναι σε θέση να επιλέξει ποιο σχήμα ταιριάζει στη δική του τάξη/τμήμα.
- Είναι σημαντικό να αξιοποιηθούν οι βιωματικές προσεγγίσεις, όπως προτείνεται στα Φ.Ε. , έτσι ώστε να αναπτυχθεί η ενσυναίσθηση ως εργαλείο ιστορικής κατανόησης.
- Όπου είναι δυνατόν, καλό θα ήταν να γίνει και αξιοποίηση των ΤΠΕ. Ωστόσο, ο Θ.Φ. μπορεί κάλλιστα να λειτουργήσει και χωρίς τη χρήση τους. Σε αυτό το πλαίσιο, η αξιοποίηση εργαλείων όπως η κατασκευή εννοιολογικών χαρτών οι οποίοι βοηθούν στην κωδικοποίηση και ταξινόμηση της γνώσης, είναι σημαντική.
- Το σκεπτικό της επιλογής του Θ.Φ. είναι να διερευνηθούν οι ιστορικές έννοιες β' επιπέδου, π.χ, της μετάβασης, της αλλαγής και της συνέχειας, μέσα από το

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΦΑΚΕΛΟΣ.

Από τη βενετική στην οθωμανική κυριαρχία: το Ηράκλειο Κρήτης (3 διδακτικές ώρες). Υποστηρίζεται από ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΦΑΚΕΛΟ (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ)

Ενδεικτική κατανομή διδακτικών ωρών φύλλων εργασίας

1^η διδακτική ώρα

Ενετική κυριαρχία (Φύλλα Εργασίας 1 και 2)

Ερώτημα: Ποια στοιχεία για τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Ενετικής Πολιτείας μπορούμε να αντλήσουμε από τις ιστορικές πηγές;

Ερώτημα: Ποιες αλλαγές και αλληλεπιδράσεις εντοπίζονται μεταξύ των ανάμεσα στις διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων στο Ηράκλειο με την εδραίωση της Ενετικής κυριαρχίας;

2^η διδακτική ώρα

Οθωμανική κυριαρχία (Φύλλα εργασίας 3 και 4)

Ερώτημα: Πώς η αλλαγή των λατρευτικών χώρων και των θρησκευτικών πεποιθήσεων και δραστηριοτήτων σηματοδοτούν τη μετάβαση από την ενετική στην οθωμανική περίοδο;

Ερώτημα: Ποια ήταν η αλλαγή που σημειώθηκε βαθμιαία στην κρητική κοινωνία το β' μισό του 19^{ου} αιώνα; Συνέχεια και αλλαγή.

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΦΑΚΕΛΟΣ.

Από τη βενετική στην οθωμανική κυριαρχία: το Ηράκλειο Κρήτης (3 διδακτικές ώρες).
Υποστηρίζεται από ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΦΑΚΕΛΟ (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ)

3^η διδακτική ώρα

Αποτίμηση (Φύλλο εργασίας 5)

Ερώτημα: Το Ηράκλειο στο χρόνο. Σεβασμός στη μνήμη και την ιστορία ή όχι;

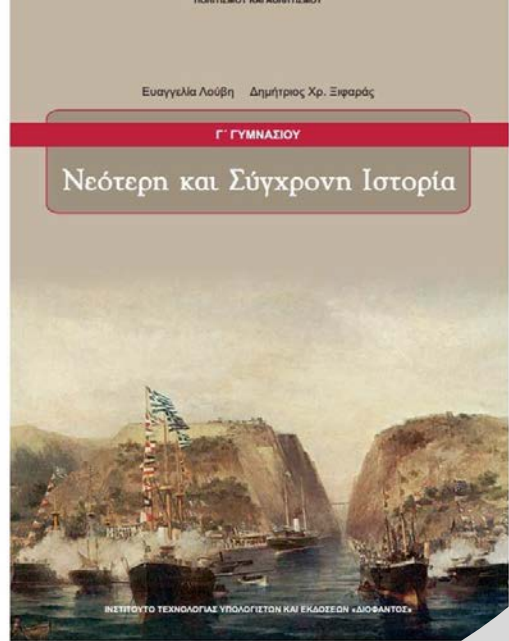
Ποια είναι η σχέση των ανθρώπων με τα υλικά κατάλοιπα του παρελθόντος;

(Πώς σημασιοδοτούνται σήμερα η Λότζια, η Βικελαία Βιβλιοθήκη, η κρήνη του Μοροζίνη, ο Κούλες, το λιμάνι, τα Νεώρια, ο Άγιος Μάρκος κλπ.; - Ο σεβασμός στο δημόσιο χώρο).

Συνέχεια και αλλαγή : να αναδειχτεί μέσα από τοπόσημα

Με την ολοκλήρωση του Θ.Φ. θα πρέπει οι μαθητές/τριες να έχουν κατανοήσει πώς μέσα από τη μικρή ιστορία μας ενδιαφέρει και προσεγγίζουμε τη μεγάλη.

Βασιλική Αγίου Μάρκου (σύμβολο Βενετίας - εξισλαμισμός), Τείχη (μνήμη), κρήνη Μοροζίνη (κοινωνία), Νεώρια (οικονομική ιστορία) και Λότζια (κοινωνική και πολιτική ιστορία: βενετοί ευγενείς - οθωμανική κοινωνία - χριστιανοί).

Ευχαριστώ για τη
«συν-εργασία»

• Καλή επιτυχία στο έργο σας!

Λιάνα Καλοκύρη

ΣΕΕ Φιλολόγων Ηρακλείου Κρήτης

